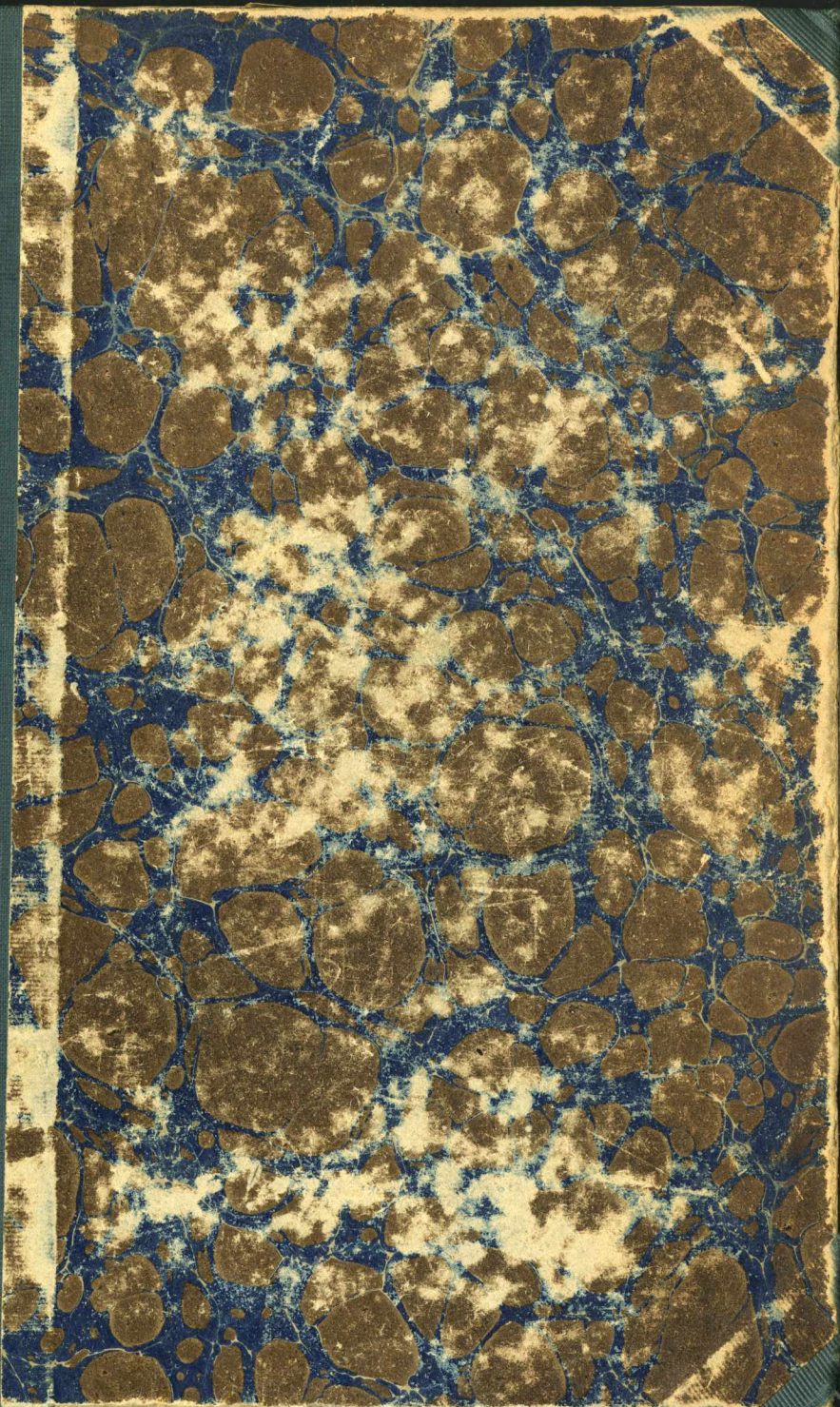

Politikai
röpiratok.

91.

91

4.

700

DE BALLAGI GEZA.

Br. EÖTVÖS JÓSZEF

Kubinyi Fesenev és Fránka Imre
beszéde.

Ha van valami, mi e rendkívüli körülmények között, melyekben országunkat látjuk, a hazafinak vigasztalást nyújthat, ha van valami, mi a felelősség terhét elviselhetőbbé teszi, melyet a nemzet vállainkra rakott, midőn jövőjét épen e válságos pillanatban bizta reánk; ez azon meggyőződés: hogy a feladat, mely e törvényhozásnak jutott, nehéz, de hogy azt tisztán kijelelve látjuk magunk előtt, és sem törekvéseink célja, sem a kiindulási pont iránt, melynek helyes választásától e cél elérése függ, kétségben nem lehetünk.

Az elsőt a nemzet egyhangu akarata jelelte ki.

A második a törvényhozó testnek állásából következik.

S valamint senki, ki e nemzet magaviseletét az utolsó 12 év lefolyása alatt figyelemmel követé, az iránt kétségben nem lehet, hogy a törvényhozás csak annyiban számolhat támogatására, a mennyiben az ország alkotmányos önállásának s függetlenségének teljes biztosítékát tüzi ki törekvései céljául, úgy bizonyosan át fogja látni mindenki, miként minden törekvéseink sikere attól függ, hogy a törvényhozó test eljárásában szigorúan a törvényhez tartsa magát, s joggal elmondhatjuk, miként a fontos kérdések között, melyeknek megoldása ránk bízott, nincsen egy.

melyre nézve véleménykülönbség vagy csak kétely léteznék közöttünk.

Egészen feleslegesnek tartom tehát, hogy Deák Ferencznek előadása után, melyben helyzetünket szokott alaposságával kifejté, újra elősoroljam azon tárgyakat, melyeket ő e ház első felszólalásába felvételni kíván.

Mi azon kérdéseknek törvényes oldalát illeti, melyek közöttünk s a birodalom között fenforognak, az iránt senki sem lehet kétségben, ki a megczáfolhatatlan okoskodást, melylyel tisztelt barátom nézeteit támogatá, figyelemmel követte; s nem szükség mást mondanom, mint azt, hogy mind elveit, mind azon következtetéseket, melyeket azokból vont, egész kiterjedésökben elfogadom.

De jelen helyzetünk lényegesen különbözik attól, melyben az ország máskor állt. — Törvényhozásunk a szathmári békekötéstől 1848-ig kizárólag belügyekkel foglalkozott, melyek minden fontosságuk mellett, más országok s főkép Európa helyzetére semmi direct befolyást nem gyakoroltak. Jelenleg oly kérdések fekszenek előttünk, melyeknek megoldása az egész birodalom, sőt Európa jövőjére tagadhatatlanul befolyást fog gyakorolni.

Nagy előny ez kétségenkívül, mert küzdelmeinkben a civilizált világ sympathiaira, sőt — a mennyiben jogaink fentartása, melyekért küzdünk, érdekekben fekszik — támogatására számolhatunk, de egyszersmind nagy nehézség is, mert azon összeköttetés, melyben a hon viszonyai más országok, sőt Európa helyzetével állnak, kötelességünk ké teszi, hogy elhagyva a kizárólag országos szempontot, melyből törvényhozásunk eddig az egyes kérdéseket tekinté, ne csak a haza külön érdekeit

és históriai jogainkat, hanem azon befolyást is tekintsük, melyet határozataink tágabb körben gyakorolni fognak; s a tisztelt ház e tekintéből talán nem tartja helytelennek, ha figyelmét a kérdésnek ezen oldalára fordítom, annál inkább; mennél kevésbé ignorálhatjuk, hogy követeléseink egy bizonyos oldalról úgy állítatnak a világ elébe, mintha azok az osztrák birodalom népeinek érdekeivel ellentétben állnának, s egész Európa államviszonyainak felbomlását fognák maguk után vonni; mi ha való lenne, ügyünk jogi állását nem változtatná ugyan meg, de elhatározó befolyást gyakorolna annak eldöntésére; mert századunkban oly ügy, mely mellett csak régi törvények holt betűje szól, de mely a népek érdekeivel s az európai közvéleménnyel ellentétben áll, diadalra nem számíthat.

Nem vonhatja senki kétségbe, hogy azon háromszázados együttlét szoros összekötésénél fogva, melyben minden anyagi érdekeink s főkép egész finanziaális állapotunk a birodalom hasonló érdekeivel áll, oly viszonyok léteznek köztünk s a birodalom között, melyeket rögtön megszakítani vagy eloldalulag megváltoztatni nem lehet, s mindezen viszonyok, minden közös érdekeink közös egyetértés útján kiegyenlítése oly kötelesség, mely alól akár a méltányosságot, akár saját érdekeinket tekintsük, magunkat felmentenünk nem szabad. — De vajjon abból, hogy ezer évi függetlenségünkhöz ragaszkodva az osztrák birodalomba beolvadni nem akarunk az következik-e, hogy ezen kötelességet magunktól elutasítjuk?

A magyar nemzet egy más alkalommal ünnepélyesen nyilatkozott a kérdés iránt, mi-

dön 1848-ban september 15-én, midőn e hon s a birodalom kormánya között a feszültség a legmagasb fokra hágott s ez által előidézve az ország több részeiben már polgárvér folyt, egy küldöttséggel járult a bécsi törvényhozáshoz azon utasítással, hogy minden Magyarország s a birodalom között fenforgó kérdések s összeütköző érdekekre nézve az egyik nemzet a másikkal egyezkedjék. És ha akkor visszautasítottunk is, s közöttünk a harc véres kockája elvettetett, melynek következtében e hon s az egész birodalom szabadsága elveszett, mit tettünk, sőt mit szoltunk azóta, akár az egyes törvényhatóságok tanácskozásaiban, akár e teremben, miből valaki azt következtethetné, hogy akkor ünnepélyesen kimondott szándokunk megváltozott? S ha senki ily valamit nem hozhat fel, ha mint akkor, ugy most, nemzet s nemzet közötti szerződés útján készek vagyunk minden fenforgó viszonyok békés kiegyenlítésére, készek még áldozatokra is, a mennyiben azokat tőlünk a birodalmi tanács testvéreinek java s a méltányosság kívánják, vajjon ki emelhet igazságos vádat ellenünk, midőn a kiegyenlítés minden lehető módjai között csak egyet utasítunk vissza, azt, hogy az örökös tartományok és saját materialis érdekeinknek ezeréves önállásunkat hozzuk áldozatul? (Helyes.)

Még kevesebb alappal bir azon állítás, mintha az által, hogy a birodalom számára a február 26-ki pápens által felállított alkotmányos rendszerben részt venni nem akarunk, a nem magyar tartományok alkotmányos kifejlődésének akadályokat görditenénk elébe.

Tagadhatatlan, hogy Magyarország az államtanácsban részt venni nem csak vonako-

dik, de hogy e részvétet saját nemzeti léte fölládozásának tekinti." (Helyes.)

Ellenzésünknek oka százados alkotmányunkban fekszik, melyet egy új, kegyelemből adott s azért mindig bizonytalan állapottal fölcserélni nem akarunk, s helyesen ítélnék viszonyainkról, kik ezen ellenzést legyőzhetetlennek hiszik.

A százados tölgyet fejszével ledönteni lehet, el lehet hordani maradványait úgy, hogy hatalmas törzsének helye is alig látszik, de egy más csemetét ültetni helyére az nem áll senkinek hatalmában. A mély gyökerek kihajtanak, mihelyt a fejsze nyugszik s előlik a gyöngye ültetvényt; s így van az alkotmányokkal is. S ha a világtörténetben elég példát hozhatunk föl, hogy a szabadság lerontatott, nem fogunk találni egyet, hogy helyébe más, mint önkény lépett volna, vagy hogy a szabadság máskép mint a régi formákban adathatott volna vissza. Cromwell s I. Napoleon megkisérték ezt, s még az ő hatalmuk is gyengének találtatott e vállalatra, mely hazánkban bizonyosan ép oly kevésbé fog sikerülni, mint máshol a világon. (Eljenzés.)

És így, minthogy a febr. 26-iki patens a birodalmi tartományok politikai jogainak teljes élvezetét hazánk részvétehez kötötte, el kell ismernünk, miként az állás, melyet elfoglalunk, az örökös tartományokat a febr. 26-iki patens által egy bizonyos formában engedményezett alkotmányos jogok élvezetében akadályoztatja: de vajjon hát az alkotmányos szabadság az osztrák tartományokban csak éppen azon formák alatt lehetséges-e, melyeket a patens föllállított? Ki fogja mondani, hogy az, mit e patens Ausztria népeinek nyújt, az

szabadságnak maximuma, melyre e népek képesek, vagy ha csak az oportunitást tekintjük is, hogy az ott megállapított forma a legalkalmasabb, mely alatt az alkotmányosság a birodalomban létesíthető, s vajjon mi vagyunk-e hát okai, hogy az alkotmányos szabadságnak élvezete a birodalomban oly föltételekhez kötött, melyekről legalább február 26-án már mindenki tudható, hogy azoknak teljesítése lehetetlen? (Ugy van.)

Jól tudom, vannak, kik máskép vélekednek s az ellenzést, mely a febr. 26-iki pátens ellen hazánkban mutatkozik, legyőzhetni remélik;

Gondoskodva van, hogy ha a magyar, horvát és erdélyi törvényhozás a választásokat megtagadná, azok a választó-kerületek által közvetlenül eszközöltessenek. — De ha ez történnék, ha a birodalmi tanácsban Erdély-, Horvát- és Magyarország 423 választókerületéből erőszak, fenyegetések vagy megvesztegetés útján választva néhány követ jelenne meg, vagy ha ez országok követjei megjelenének mind, de csak azért, hogy saját suprematiájokat kivivják, vagy az egész institutióknak tarthatatlanságát bizonyítsák be, s ha a birodalmi tanács minden, a birodalomban létező ellentétek küzdhelyévé válván, az egység helyett csak új surlódásokat idézne elő, csak azon meggyőződést erősítve meg, hogy az egység e birodalomban lehetetlen: mi lenne akkor az alkotmányos szabadságból, mely után Ausztria népei méltán vágyódnak? S ha segédkezet nyújtani nem akarunk e kísérlethez, melynek eredménye meggyőződésünk szerint csak azoknak szolgálna új erősségül, kik az alkotmányos szabadságnak behozatalát az osztrák

birodalomban lehetlennek hirdetik, vajjon illethet-e akkor a vád, hogy az örökös tartományok alkotmányos kifejlődésének útjában állunk, illethet-e minket, kik valamint 1848-ban, ugy most a szomszéd tartományok alkotmányosságában saját szabadságunk legbiztosabb garantiáját látjuk; de kik ép azért nem akarhatjuk, hogy Ausztria népeinek a szabadság helyett annak árnyéka nyujtassék, s ez is oly feltételekhez köttessék, melyek Magyarország fennállásával ellentétben állnak, s még azon esetben is, ha erről lemondanánk, nem teljesithetők, s pedig azért nem, mert a febr. 26-i patens foganatosítása oly kérdésekkel áll a legszorosabb összeköttetésben, melyeknek eldöntése, valamint Magyarország, ugy az egész birodalom jogkörén kívül fekszik.

Röviden megmagyarázom állításomat: Tény, hogy a német szövetség 1815 óta az európai államrendszer kiegészítő részét képezi.

Tény, hogy az említett szerződések által az osztrák birodalom nem a magyar koronához tartozó tartományainak legnagyobb része a német szövetségbe vétetett fel, s a magyar koronának minden országai abból kihagyattak.

S e kétségbe vonhatlan tényekből következik:

Hogy miután az osztrák birodalomnak több tartományai oly szövetséges államnak integrans részét képezik, mely az európai államjog által elismertetett, a viszony, melyben ezen tartományok a magyar koronaországaihoz állanak, csak annyiban változtathatik meg, a mennyiben ez azon viszony sérelme nélkül lehetséges, melyben ezen tartományok Németországhoz állnak.

Tekintsük már most az oct. 20-dikai diploma elfogadásának következéseit.

Az első — hisz ez e diplomának főcélja — kétségen kívül az, hogy az eddig létezett dualismus megszűnván, az egész birodalom egységes állammá egyesül, melynek minden részei közös kormánynyal s törvényhozással birván — ugyanazon constitutionalis jogokban részesülnek s közösen gyakorolják befolyásukat mindazon tárgyakra, melyek a törvényhozás köréhez tartoznak, s melyek között az osztrák birodalomban kétségen kívül fontos részt foglalnak el azon viszonyok is, melyek a birodalomnak a német szövetséggel való összeköttetéséből fejlődnek.

Tekintve a naponként hatalmasabbá való irányt, mely Németországban azt tűzte ki célul, hogy az állam-szövetséget szövetséges állammá alakítsa át, minden valószínűség a szövetségi szerkezet ily értelembeni változtatása mellett szól, s pedig annál hamarabb, mennél nagyobb azon példának hatása, melyet azok, kik a német egységen dolgoznak, Olaszország sikerült törekvéseiben találnak.

Ezen esetben a viszony, melybe Magyarország jutna, ha az oct. 20-ki diploma értelmében az örökös tartományokkal egy törvényhozásban egyesül, merőben fentarthatatlan, s nem is képzelhető oly államszerkezet, mely mellett a birodalom minden részei egymáshoz s a fejedelemhez ugyanazon viszonyban álljanak, s azoknak mégis egyik fele egyszersmind oly szövetséges állam integrans része maradjon, melyhez a birodalom másik fele nem tartozik. Oly államszerkezet, mely szerint a birodalomnak német tartományai az osztrák birodalmi és a német országgyűléshez egy-

szerre küldenek követeket, hogy e két helyen ugyanazon tárgyak fölött határozzanak, míg a magyarok, kiknek Németország törvényhozására semmi befolyásuk nincs, mégis a német szövetség határozatainak minden következeit viselnék, s mely által az osztrák birodalom egyszerre egy volna, s mégis két egészen különválasztott egész, azaz oly valami, mit mint az egységes Ausztria politikai vállalásának fő hitágazatát hinni talán lehet, de érteni, megmagyarázni, vagy törvényekbe formulálni bizonyosan nem. (Helyes.)

Ha pedig felteszszük is, hogy a német szövetség, daczára az ellenszenvnek, mely irányában a német népnél mutatkozik, mostani szerkezetében megmarad, az anomalia kevesebbé feltűnő, de azért nem kisebb. Mert ha a német szövetség mint eddig, ugyezentul is csak a kormányok utasított küldötteiből fogna is állni, kétséget nem szenved, hogy Németország egyes részeinek népe, mihelyt az alkotmányosság inkább kifejlődik, legalább az által fogja gyakorolni természetes befolyását, hogy a szövetség előtt fenforgó tárgyakat az egyes országok törvényhozásánál discussio tárgyává teszi, s a kormányokat a szövetséges tanácsban elfoglalandó állásukra nézve felelősségre vonja. Mi azon esetben, ha az okt. 20-ki diploma szerint az osztrák törvényhozában Magyarország is részt vesz, oda vezetne, hogy a befolyás, melyet az osztrák törvényhozás a német szövetségre gyakorol, oly tartományok szavazatától függne, melyek a szövetségnek nem részei.

S ily anomalia nem állhat meg; Németország nem tűrheti, hogy legfontosabb érdekei felett olyanok határozzanak, kiket Németor-

szághoz csak az köt, hogy fejedelmök a német szövetség tagja, de kik egyébiránt sem nemzetiségök, sem kötelességeik által Németország-hoz kötve nincsenek, s így a magyar korona országainak a birodalommal összeolvadása szükségkép a két lehetőség között egyet tétel fel, vagy azt, hogy egész Ausztria minden tartományaival, ide értve Magyarországot is, a szövetségbe belép; vagy azt, hogy Ausztria német tartományaival is e szövetségből kilép.

Az okt. 20-ki diplomának elfogadása tehát szükségkép az egész német szövetség lényeges átalakítását vonja maga után, s nem fogja senki állítani, hogy ez jogköréhez tartozik, ha csak mindazon hatalmasságok, melyek a bécsi congressust aláírták, vagy legalább a német szövetség abba bele nem egyezének.

És vajjon feltehető-e az?

Mi az egész birodalomnak, a magyar koronaországokkal együtt, a szövetségbe való belépését illeti, erről tisztába lehetünk. Európa nagyhatalmasságai között nincs olyan, mely egy több mint 70 millióból álló államnak alakulását — minővé a német szövetség ez esetben nőne — Európa közepette tűrhetné, s midőn 1851-ben e terv szóba hozatott, Anglia s Franciaország febr. 9-én beadott nótáikban a kérdés iránt világosan kimondták nézetüket. S bizonyosak lehetünk, hogy Ausztriának a szövetségből kilépése legalább Németország részéről hasonló ellentállásra fogna találni.

Mert vajjon a kilépés mi volna egyéb, mint Németország egy tetemes részének elszakadása Németországtól; oly résznek, mely egy ezred óta Németország-hoz tartozott, mely Németország egyik nagy folyóját magába foglalja, mely Németországot a középtengerrel

összeköti s mely népességére nézve legnagyobb részben tiszta németekből áll.

A német nép számos és nagy jeleit adta türelmének, s ha a bécsi congressus s az arra következő időknek történetét tekintjük, nem tagadhatja senki, hogy ily nagy s mivel nemzet még idegen ellenségek járma alatt sem szenvedett talán soha nagyobb megalázást, mint a német győzelme pillanatában azon congressus által, mely létezését s hatalmát e nép hazafiui feláldozásának s hős tetteinek köszöné. De az idők megváltoztak s azok, kik most, midőn a nemzetiségi elv az előtérbe lép, s a legkisebb nemzeteket lelkesedésre ragadja, most, miután Olaszország egygyé vált, a németek elébbi politikai közönyösségére számolnak, s Ausztria, vagy nem bánom Európa érdekében, mely egy hatalmas Ausztriát kíván, Németországnak egy részét az egésztől elszakítani akarják: tapasztalni fogják, hogy ropant anachronismust követtek el, s azon Németország helyett, melynek területe s népei a mediatisatioi acta alkalmával kótyavetye útján elcsereberéltettek, azon Németországot fogják találni, mely eszmékért lelkesülve a reformatiót keresztülvivé, s századunkban a világtörténet legnagyobb hatalmát porba döntötte. Én legalább meg vagyok győződve, hogy a német nemzet jelenleg nem fogja tűrni, hogy területe egy nevezetes részének elszakítása által az egész világ előtt arczul csapassék.

Jól tudom hogy Németországban tetemes párt létezik, mely a német osztrák tartományoknak a szövetségből való kilépését sürgeti, s meg vagyok győződve, hogy e párt nem csak zászlóin, de szívében hordja Németország

egységét, s hogy az ut, melyen jár, ha nem mondhatjuk is egyenesnek, legalább biztosan a kitűzött czélhoz vezet.

Ha Ausztria egész területével a német szövetségből kilép, e birodalom Németország irányában ugyanazon helyzetbe jut, melyben olasz tartományaira nézve Olaszország irányában állt, s áll mig Velenczét birja — jelenleg is. — Azaz, az osztrák birodalom oly részeket foglalván magába, melyek mind multjok, mind nemzetiségünknel fogva Németországhoz tartoznak, a német egységgel ellentétbe állítja magát, mely később vagy előbb, de elkerülhetlenül harcra fog vezetni, s én nem bámulom, ha főkép Németországban sokan e küzdelemnek ugyanazon eredményeire számolnak, melyekhez egy egészen hasonló helyzet Ausztriát Olaszországban vezette. De ha fölteszszük is, hogy az egységes Ausztria minket, elleneit legyőzne, daczára azon rokonszenvnek, mely tartományainak egy részét Németországhoz köti, azt Németországtól végkép el fogja szakítani; vajjon e nagy küzdelemben, melynek elébe megyünk, ki fog állni első sorban, ki viselendi annak legnagyobb terheit?

Nem mi magyarok-e?

És mi czélból?

Hogy a német nemzetnek egység utáni törekvéseit megsemmisítsük, hogy ellentétbe lépjünk azon eszmével, melynek létesítése európai szükség, s melynek igazságáról senki nem kételkedtik kevésbbé, mint mi, kik a nemzetiség eszméjeért másoknál inkább lelkesülni tudunk, kik készek vagyunk feláldozni mindent inkább, mint hogy hazánk területéből egy talpalatnyit elveszítsünk. (Eljenzés.)

Ismerem mindazon előnyöket, melyeket némelyek hazánknak a birodalommal szorosabb egyesülésétől várnak.

Ha azon kötelék, mely Ausztriát jelenleg Németországhoz fűzi, megszakadván, a természetelleni tulsúly, melyet jelenleg a német tartományok a birodalomban gyakorolnak, megszűnnek, s a monarchiának egyes részei azon helyzetbe lépnek, mely őket aránylagos fontosságuknál fogva megilleti, Magyarország a birodalom súlypontjává válik, s a vezető szerep bizonyosan a mi kezünkbe jön, nem ügyesség vagy erőszak, hanem a dolgok természete által, melynek állandóan ellentállani nem lehet.

De bár mennyire lelkesüljünk is nemzeti-ségünkért, bármi készen legyünk minden áldozatra, midőn annak állása forog kérdésben, ki az, ki a magyar nemzet felsőbbbségét más nemzetek jogos követeléseinek megsemmisítésére akarná alapítani, ki az, ki nem elégednék meg inkább azon szerény helyzettel, melyet századokig elfoglalánk, ha a szebb állás, mely ígértetik, csak úgy érhető el, ha a magyar mások helyére lépve poroszlóként áll Európa közepében, leigázva testvérnépeit, s csak az által biztosítva nagyságát, hogy egyrészt a lengyel népnek feltámadását, másrészt az olasz, a harmadikról a német egységet semmivé teszi?

A magyar nemzet nem vágyódik e nagyság után, mely multjával ellentétben áll, s saját felfogása szerint nem lenne egyéb, a legnagyobb gyalázatnál. (Helyes.)

Meglehet, hogy ezen eljárás nem politikus, s hogy saját nemzeti érdekeinket talán jobban mozdíthatnók elő, ha a febr. 26-i patens értel-

mében az államtanácsba lépve, kínálkozó alkalmalammal arra élnénk, hogy uralmunkat az egész birodalom felett megalapítsuk, vagy mi még könnyebb volna, hogy azon tulvyomó befollyást, melyet a nem német tartományokkal együtt a birodalmi tanácsban nyernénk, a birodalom feloszlására használnók fel; de vajjon ha ezt tenni nem akarjuk, nem tudjuk, mert e szerep nemzeti jellemünkkel ellenkezik, vádolhat-e valaki azzal, hogy a birodalom érdekeit hogy e világ nyugalmát hiúságunknak feláldozzuk?

Igaz, hogy a szilárdság miatt, melylyel a sanctio pragmaticához ragaszkodunk, az egységes Ausztria ábrándja nem létesülhet, s hogy a dualismus, mely a birodalomban három századig létezett, nem szünhetik meg; de vajjon e dualismus, ha az az egységnél rosszabb is, nem jobb-e mégis a zavar permanenciájánál, mely a birodalom két egészen különböző részeinek erőltetett egyesítéséből támadna?

Igaz, hogy a pénzügynek kétfelé osztása, s a magyar budgetnek egészen külön kezelése melyet kívánunk, bizonyos nehézségekkel jár, de e nehézségek nem jobbak-e a közös banqueroutetnél (nagy derültség; éljenzés) melynek széléhez az utolsó 12 évnek összeolvasztási kísérletei a birodalmat vezették?

Igaz, hogy a magyar hadügynek elkülönzése, s azon kívánatunk, hogy a hazánkban tanyázó hadsereg kizárólag honfiakból álljon, melynek alapját nem az 1848-i törvény, hanem I. Ferdinándtól a 18-ik századig hozott régibb törvényeknek egész sora képezi, bizonyos hátrányokkal van összekötve, de vajjon ezen hátrányok nem fejlődnek-e azon viszonyból, melyben a birodalomnak egy része Németország-

hoz áll, s melyek, ha csak Ausztria a német szövetségből kilépni nem akar, mindenesetre a hadsereg elkülönzését fogják vonni maguk után, s pedig, ha azon erős tendenciát, mely Németországban a szövetséges had új organizatiója mellett nyilatkozik, vagy a német közvéleményt, mely már a múlt évben a német szövetséges várakban magyar ezredek elhelyezése ellen nyilatkozott, tekintjük, valószínűleg rövid idő múlva.

Egy szóval igaz, hogy a helyzet, melyet a birodalom dualismusa miatt elfoglal, rendkívüli, hogy az az alkotmányos formák által, melyek most a birodalom másik felében behozatnak, még nehezebbé válik, de bizonyos az is, hogy e bajt nem mi idéztük elé, s hogy ha azon segíteni akarunk, ezt nem az által tehetjük, hogy a létező viszonyokat ignorálva, a birodalmat az ábrándozott egység alapján újból construáljuk, hanem az által, ha azt azon alapokra vezetjük vissza, melyeken az 1848-ig minden veszélyekkel daczolt.

S midőn azt tesszük, midőn hivatkozva törvényeinkre, azon szerződések egyoldalú megváltoztatása ellen tiltakozunk, melyek e nemzetet három század óta a dynastiához kötik, s melyeket mi legalább a történet tanúsága szerint legnehezebb időkben hiven megtartottuk, midőn tekintetbe véve a viszonyt, melyben a birodalom Németországhoz áll, oly szervezési kísérleteket utasítunk el magunktól, melyek ezen viszonyok felbontását vonnák magok után, kétségen kívül hazánk százados függetlensége főczélja fellépésünknek. De midőn ez után törekszünk, azon öntudattal tehetjük ezt, hogy ez által egyszersmind a birodalom legfőbb garantiáit

tartjuk fen, melyeknek elseje az: hogy Magyarország azon összeköttetésben, melyben a personalis unió által a birodalommal áll, legfőbb kincseit biztosítva találja, s melyeknek másodika azon támasz, melyre a birodalom a német nemzetnél épen azon összeköttetésnél fogva, melyben Németországhoz áll, számolhat, s melyet Németországtól elszakadva elvesztene.

Félek, hosszasabban szóltam, mint talán kellett; (halljuk) szolgáljon mentségemül a tárgynak fontossága, mely felett tanácskozunk, s mely kötelességünké teszi, hogy mielőtt határozunk, azt minden oldalról felvilágosítsuk. Miket felhoztam talán nem erősítettek meg senkit meggyőzésében — mert hisz erre szükség nem vala — de megmutatták, miként e kérdést egy más oldalról tekintve, ugyanazon resultatumhoz jutunk, s helyzetünkben talán ez sem felesleges.

Egyébiránt ismétlem, hogy tisztelt barátom Deák Ferencz indítványát egész kiterjedésében elfogadom, lényegében szintugy mint a formára nézve, melyben a ház által teendő nyilatkozatot szerkeszteni kívánja.

S most engedje a tisztelt ház, hogy ámbár türelmét fárasztám, az utóbbira nézve még néhány szót mondjak. (Halljuk)

Tisztelt barátom Csáky Tivadar a felirat ellen fölhozta a törvényesség szempontját; fölhozott az tegnap is több szónok által, említetvén, hogy a fölirat nem annyira felel meg e ház és a nemzet méltóságának, mintha nyilatkozatot határozunk. Én részemről azon nézetet, mely az ellenvetéseknek alapul szolgál, tökéletesen osztom. Fölfogásom szerint a törvényesség főkincsünk. Abban fek-

szik titka egyetértésünknek; ez a mi erőssé tesz. A törvényességhez való ragaszkodás reánk nézve a legjobb politica; (Helyeslés.) és meg vagyok győződve arról is, hogy a nemzetnek méltóságát, melyet az ország más kincsekkel reánk bizott, megőrizni szent kötelességünk, és hogy mi nem tűrhetjük, hogy rajtunk azon csorba ejtessék, miszerint rossz képviselői volnánk hazánkknak, ha valamit tennék mi annak méltóságával ellenkeznék. És én megengedem, hogy ha most, midőn törvényeink még helyreállítva nincsenek, midőn az ország integritása még nem létezik, midőn tetteleg a legnagyobb törvénytelenések történnek, midőn finanziaális tekintetben oly hatóságok befolyása alatt állunk, miket Magyarország soha nem ismert, és politikai tekintetben oly hatóságok alatt állunk, melyeket Magyarország 1848-ban ismerni megszűnt, hogy ha, mondom, most, az ország ezen állásában egy stereotyp felirással járulnánk Ő Felségéhez, ha megfelelkeznénk kötelességünkről, első kötelességünkről, mely az, hogy a törvényt megőrizzük és oltalmazzuk, akkor csakugyan állana az ellenvetés, hogy a fölirat sérti a törvényt.

De kezünkben és az egész nemzet kezében fekszik azon fölirat, melyet Deák F. tisztelt tagtársunk a háznak asztalára letett, és én kérdem, ha mi kimondjuk hogy „a magyar király csak koronázás által lesz törvényes magyar király, a koronázásnak pedig törvényszabta föltételei vannak, miknek előleges teljesítése mulhatlanul szükséges;“ ha mi kimondjuk, hogy „alkotmányos önállásunk sértetlen föntartása, az ország területi és politikai integritása, az országgyűlésnek kiegészítése, alaptörvényeink-

nek tökéletes visszaállítása, parlamentáris kormány, és felelős miniszteriumnak ismételi életbe léptetése és az absolut rendszer minden még főnálló jogtalan következményeinek megszüntetése, oly előleges föltételek, miknek teljesítése nélkül tanácskozás s egyezkedés lehetetlen," kérdem én, ha mi ezt kimondjuk, tisztelettel de nyiltan, mint a nemzet képviselőihez illik, ha kimondjuk a legmagasabb helyen a végett, hogy szavunk annál tágasabb körben hallassék, ha kimondjuk mi, kik mellett csak a törvény áll, csak a jognak szentsége, kimondjuk annak, ki egy nagy birodalomnak minden hatalmáról rendelkezik, kimondjuk most, midőn az utolsó 12 évig viselt lánczok nyomai még kezeinken vannak és midőn az alkotmányos szabadságnak semmi garantiáival nem birunk: akkor lehetnek talán, kik azt fogják mondani, hogy mi kevesebb óvatossággal jártunk el, mint ha személyünket tekintjük, tán kellett volna, de azt, hogy a nemzet jogait föláldoztuk, hogy a nemzet méltóságát sértettük azt, teljes meggyőződés szerint, nem fogják mondhatni; (Helyeslés.) és mi pirulás nélkül emlékezhettünk őseinkre, kik alkotmányos szabadságunkat örökségül hagyták, nyugodtan nézhetünk gyermekeinkre, kik tőlünk e szent hagyományt várják, bátran léphetünk a nemzet elébe, mert azon kincsekből, melyeket az reánk bizott, mi nem áldoztunk fel egyet sem; (Helyeslés) és követtük tisztán és egyedül azon ösvényt, melyet az én felfogásom szerint, a nemzet addig követett eljárása elénkbe szabott.

Méltóztassanak megengedni, hogy röviden, természetesen csak saját nézetemet, mondjam el, hogy fogom én fel a nemzetnek gon-

dolgozását azokból, a mikből az kivehető, azaz a nemzet tétteiből.

Mit tett a nemzet okt. 20. óta? Senki sem volt az országban ki az okt. 20-diki diplomát a magyar alkotmány helyreállításának, nem volt senki, ki az adott alapot törvényesnek tekintette volna. Mit tett a nemzet? A nemzet tudta, hogy az, mit az okt. diploma adott, nem a törvény; a nemzet az okt. diplomában egy utat látott, mely a törvényességhez visszavezethet; és ámbár akkor főkép a nyílt fölszólalás nem volt veszély nélkül, ámbár az sok föláldozással járt: az összes nemzet mégis kezét fogott, hogy tért foglaljon el, az okt. 20-diki diploma által engedett törvényesség visszaszerzése véget.

És mit tett a nemzet a jan. 16. leirat után? A nemzet minden fenyegetés ellenében nyíltan és világosan megmaradt a törvényes alapon; nyíltan és világosan kinyilatkoztatta, hogy attól eltérni soha nem fog. Vajjon a nemzet, mondom a nemzet, mert ha Magyarország törvényhatóságainak csaknem összessége egy utat követ, azt mondhatjuk, hogy ez a nemzet nyilatkozata, miért tette ezt? Kétségkívül az elmúlt idők után nincs senki kinél erőlködésbe ne kerülne az, hogy a fájdalmat elfojtsa, a multa fátyolt borítson, és a nemzet jövőjeért föláldozza azt, mi legnehezebb... De a nemzet tette ezt, mert meg volt győződve, hogy ha jövője forog kérdésben, a végsőig kell minden kísérletet teljesíteni és elkövetni mindent, a mi a törvényes uthoz visszavezet. És mit teszünk mi, midőn ezen feliratot elfogadjuk? Épen azt, ugyanazt tesszük, csak más formában, mit a nemzet oct. 20. óta mostanig tett.

Az mondatik, hogy ezen eljárásunknak

nem lesz sikere; megengedem ha ugyan Ausztriának helyzetét tekintem, én oly érdeket látok a legitimitás mellett, annyira meg vagyok győződve, hogy az osztrák birodalomnak egyedüli alapja a legitim jog, hogy részemről nem foghatom meg, mikép találkozhatik valaki, ki ily legitim jog irányában, mint a miénk, a birodalom érdekeit meri felhozni, melyek azon pillanatban semmivé lesznek, melyben a legitim jog tisztelete megszűnt; nem foghatom meg, hogy a birodalom részéről miként adhat valaki ily tanácsot. De megengedve, hogy felírásunknak nem lesz közvetlen sikere; én azért nyugodtan tekintek a jövőbe. Ügyünk nem olyan, mely egy pár nagnak jobb vagy rosszabb kedvétől függ; ügyünk nem olyan, melyet kegyelem adhat, vagy a hatalom megsemmisíthet; ügyünk a legszorosabb összeköttetésben áll az osztrák birodalom minden népének érdekeivel; ügyünk összeköttetésben áll mindazon nemzetiségek ügyével, melyek részint e hazában, részint e haza környékében laknak. Ügyünk feltétele Olaszország egységének, egyik föltétele a német egységnek. Ügyünk a legszorosabb összeköttetésben áll azon nagy ügygyel, melyért Európa népei háromszázad óta vérzenek: a szabadsággal. És egy oly ügy, mely ily érdekekre támaszkodhatik, mely ugyanaz ezen ügyekkel, olyan ügy nem veszhet el. (Zajos helyeslés.)

Csak egy veszély fenyegethetné még jövőnket, és ezen veszély az volna, ha magunkról lemondanánk, ha elijedve azon nehézségektől, melyekkel találkozni fogunk, materialis jólétünkért a nemzet függetlenségét áruba akar-nók bocsátani; ha elragadtak a szenvedélyek által, a törvényesség teréről lelépnénk, vagy ha

egyek kérdésekre nézve, véleménykülönbségben lévén, — mi kisebb kérdéseknél kikikerülhetlen, megfelelkezni a nagy czélról, mely előttünk áll, mely valamennyünknek az egyetértést teszi kötelességünké. De ha én a nemzetet látom, és körültekintek e házban és a képviselőknek nyilatkozatait hallom, én ezen nem kétkedem; és azért bármi sikere legyen felírásunknak, teljes biztossággal és nyugalommal nézek azon jövőnek elébe, melyet a magyar nemzettől senki elragadni nem fog, ép oly kevésbé, mint tőlünk multunkat senki el nem veheti. (Szünni nem akaró éljenzés).

Kubinyi Ferencz

beszéde.

Válságosabb időben, szomorubb körülmények között, mint a milyenek most nehezednek országunkra, alig jött össze országgyűlés. Feszült figyelemmel, várva-várja a nemzet, sőt az összes mivelte külföld is, hogy kötelességünknek eleget tegyünk.

Tizenkétévi szenvedés és mély hallgatás után, miután az absolut hatalom által behozott központosítási rendszer özön sulya alatt összeroskadt, a megyék mint törvényhatóságok, eme védő bástyái alkotmányunknak, a tevékenység terére ismét fellépven, az 1847—48-diki törvényeket vették kiindulási alapul, s megkezdették működésüket, s ezt nekünk most hazafiúi kötelességünk az említett törvények alapján folytatni.

Es mi nem is lehetünk gyengébbek a megyéknél, sőt nagyobb erkölcsi tekintélyünknel fogva, erősebbek lehetünk. Ugyanazért törekednünk kell, hogy alkotmányunkat visszaállítsuk, biztosítsuk s majdan, annak idejében, az 1847—48-diki törvényekben ki-mondott democratia elvek alapján tovább fejlesszük.

A ház asztalára letett indítványt, hozzátévén

azokat is, miket Tisza Kálmán tisztelt követársunk előadott, magamévá teszem; s ez utóbbiakat főkép, nem csak az előterjesztett elvekre nézve, hanem szavaira nézve is.

A tárgyaknak nagy halmaza, mely az inditványban foglaltatik, arra mutat, hogy rendkívüli állapotban vagyunk. De ezen abnormis állapot nem számítható be a mi vétkünknek, mert hiszen mi a XIX-dik század igényeit felfogva, békés uton idomítottuk, fejlesztettük alkotmányunkat, hanem beszámítandó a dynastia eddigi háládatlan, mostoha eljárásának, s leginkább az ármánykodó, cselszövő, századok óta Magyarország gyengítésére, a nemzet elszegényítésére, s a hitel megsemmisítésére törő osztrák kormánynak. (Felkiáltások: Igaz! Helyes!)

Három tényezővel állunk szemközt. Egy jószívü fejedelemmel, ki megkoronáztatott, s következőleg törvényes királyunk — továbbá egy ténylegesen uralkodó, de ha fáj is, ki kell mondanom, presuntiv fejedelemmel, vagyis inkább főherczeggel. (egyhang: tényleg ausztriai császárral, s a mi uralkodónkkal is!) Igenis, uralkodónkkal, de mig V. Ferdinand királyunknak lemondása bebizonyítva, constatirozva nem lesz; mindaddig presuntiv fejedelemmel — mert azon privát családi szerződés, mely sarkalatos törvényeink ellen köttetett, minket nem kötelezhet. S végre szemközt állunk még a nemzetünk megsemmisítésére törekvő osztrák kormánnyal.

A 12 évi gyászos interregnumot eme privát családi szerződés idézte elő.

Előttünk fekszik az abdicationalis okmány — de ebben V. Ferdinánd király csak az örökös tartományokról mond le, Magyarországról nem, — Ferencz József azonban nem csak azokat, hanem Magyarországot is elfoglalta, a helyett, hogy, mint az 1790. 3-dik t. cikk rendeli, kötelességét teljesítette volna, s összehívta volna az országgyűlést. De nem csak eme kötelességét nem teljesítette, hanem központosítási rendszert állítván fel, mellözve a nemzet multját, tényleg be akart olvasztani a birodalomba, s felfüggesztette alkotmányunkat, mert tagadom, hogy de jure megsemmisítette volna. A pragmatica sanctio törvényeit sem sértette meg annyira senki, mint

épen Ferencz József. Igaz, okt. 20-kán kiadott pá-tenseben ígérte, hogy az alkotmányos térre lép, de ez csak ígérve van, szavát be nem váltotta Addig, míg szavát be nem váltandja, míg alkotmányunkat, az 1848-diki törvényekkel együtt vissza nem állítja: addig diplomatai összeköttetésbe nem tehetjük vele magunkat. Lépjen le az absolutismus teréről, alkalmazza magát szentesített törvényeinkhez, állítsa vissza felelős miniszteriumunkat, ismerje el Magyarország függetlenségét, hívja vissza a magyar katonaságot, adja át a várakat: ha ezt teljesítette, akkor állandó a nemzettel egy téren, a törvényesség terén, akkor kezdhethük meg vele diplomatai összeköttetéseinket. (Zajos éljenzés).

A remek művet, amaz indítványt, mely előnkbe terjesztetett, elveire nézve igenis pártolom: de megvallom, miként nézetem szerint az abdicationalis kérdés minden más tárgy elébe teendő. Az abdicatio jogi és alkotmányos szempontból tekintve, reánk nézve nem kötelező, reánk nézve semmis.

Ezen abdicatióban, mely 1848-dik dec. 2-kán Olmützban történt, V. Ferdinánd lemondott az örökös tartományokról, vagy ha úgy tetszik, az osztrák birodalmi koronáról — de ez által még nem mondott le Magyarországot szent koronájáról, már csak azért sem, mert hittel, esküvel volt lekötöztetve; kitűnő vallásosságánál fogva bizonyára ragaszkodik is hitéhez, esküjéhez, s így ő nem mondott le. De nem is lehetett lemondania egy kiskorú fejedelem javára, akkor pedig Ferencz József még kiskorú volt. Ily esetben őseink gondoskodtak a kormányzatról, a palatinust rendelve gyámjoknak — mert már bölcs Salamen is mondotta: „Jaj neked ország, midőn gyermekkirályod van!” De a palatinus nem lehetett gyám, mert az országból eltávolított. Egyébiránt az interregnum alatt nem is akart a trónról lemondani; — ezt mondták legalább. Annyi bizonyos, hogy mint Magyarország királya a magyar koronáról le nem mondott — s most Prágában van elhelyezve, a világtól elkülönözve, respective internálva. (Helyeslés. Éljenzés. Taps).

Említve van az indítványban, hogy a császári czim 1809-től állván fenn, különbség tételik Magyarország s az osztrák tartományok között. Ezt némileg

támogatni kívánván, két példát vagyok bátor fölhozni: Károly császár, mint császár VI-dik, mint magyar király, III-diknak mondatott. Ferdinánd mint császár I-ső, mint magyar király V-dik volt.

Első Ferencz császár, midőn az osztrák császári czimet fölvette, manifestumában kinyilatkoztatta, mikép ezen czim Magyarországra nem vonatkozik — mert ez elválasztott, külön, független ország, — s igézte, hogy Magyarország alkotmányát, valamint a magyar koronázást is fenn fogja tartani. Maga V-ik Ferdinánd király is megtartotta e különbséget. János főherceget ruházta fel teljes hatalommal az örökös tartományokban, István nádort Magyarországbán.

Van még egy, szintén V-ik Ferdinánd király által kiadott diploma 1848-dik apr. 25-dikéről, mely az örökös tartományoknak alkotmányt ad, s két czikket foglal magában. Az egyik czikk kimondja, miként az osztrák birodalomhoz tartozó tartományok egy feloszthatlan birodalmat képeznek, a másik czikk az alkotmányt foglalja magában, melyet V-ik Ferdinánd az örökös tartományoknak adott, de ebben Magyarországrol szó sincs.

A lemondási okmány privat szerződés lévén, nem ruházhat jogokat az osztrák császárra, ki, a personalis uniónál fogva, egyszersmind magyar király. A dynastia nem volt jogositva sarkalatos törvényeink ellenére uj szerződésre lépni. A *pragmatica sanctio* kötelező erővel bir a dynastia minden tagjára nézve, s a dynastia nem állhat a kétoldalú szerződés, a *pactum conventum* felett, s ez természetes, mert hiszen ellenkeznek az igazság minden eszméjével, hogy egy egész szabad nemzet függetlensége, szabadsága egy család önkényének, szeszélyének legyen kitéve. (Helyes. Éljen).

A privat szerződés, melyet a dynastia a nemzet beleegyezése nélkül kötött, valóságos merényletnek tekintendő, s uj adat annak bebizonyítására, miként maga a dynastia azon van, hogy Magyarország a független országok sorából kitöröltessék, s mint mondani szokták, a hatalmas osztrák birodalomnak kiegészítő része legyen.

A lemondás tehát, mert nem a rendes uton történt, semmisnek tekintendő, s egy uj *abdicationalis* okmány készítendő. Ezt kívánja az ildomosság, s

azon pietás is, melylyel e nemzet koronás fejedelme iránt mindenkor viseltetett. Ezen pietással viseltetem én Ferdinánd Ő Felségéhez, ki már annál fogva is, hogy az 1848-diki törvényeket szentesítette, megérdemli, hogy vele a nemzet érintkezésbe tegye magát. Felirat is csak ő hozzá volna lehetséges. Jövendőre nézve pedig, a dynastiának bármi néven nevezendő privátszerződése, ha az országgyűlésnek tudta s beleegyezése nélkül, a nemzet alkotmánya s függetlensége ellen köttetnék, érvénytelennek és semmisnek nyilvánítandó. Ezt kívánja nem csak a nemzet, hanem maga az uralkodó család érdeke is; mert lehetnek egyesek, kik ármánykodásaik által mind az egyiket, mind a másikat veszélybe dönthetnék. E tekintetben tehát a nemzet egy alkotandó világos törvény által biztosítassék, s ez legczélszerűbben történhetnék a készülendő koronázási oklevélben.

Mi az indítvány többi részeit illeti, elveire nézve pártolom a remekművet, hanem kiegészítéseül pártolom azokat is, mik Tisza Kálmán tisztelt barátom által felhozattak.

Még egyet kívánok kijelenteni. Midőn az országgyűlés kiegészítéséről szólunk, nem feledkezhetünk meg az összes nemzet nagy családjáról, s mindenek előtt azon martyrokról, kik mint vértanuk a nemzetért és szabadságért szenvedtek. Állittassék egy ártatlanságukat hirdető Pantheon, hova a polgárvérrel áztatott haza hű leányai s fiai zarándokoljanak, mint Mohamed sirjához az ájtatos mozlimek.

Nem feledkezhetünk meg azokról sem, kiket, ha a zsarnokság boszuló vaskarja utól nem ért is, vérpadra hurczolandott, ha megkeritheti. Értem a külföldön sinlődő honfitársainkat. S mindenesetre először is hálás köszönet mondandó a szultán-török császár ő felségének, ki üldözött hazánkfiainak menhelyet adott. (Helyeslés. Éljenzés.) Érdemesnek tartom szavakba foglalni hálaérmünköt azon szíves fogadtásért is, melyben tisztelve szeretett hazánkfia Kosuth Lajos (viharos éljenzés) s minden menekült az északamerikai szabad státusokban részesített. Örök hálával maradandunk lekötelezve a dicső Albion, ugy Helvetia, Francia- és Olaszország lelkes fiai iránt, kik menekültjeink iránt részvételt viseltet-

tek, s különösen a francziák dicső császára, III. Napoleon iránt, Bonaparte herczeg, Viktória királynő és Viktor Emánuel király iránt. Ezen történelmi nevek örökre bevésve maradandnak a nemzet keblébe. Hála s köszönet még minden mivelt nemzeteknek s jólelkű fejedelmeknek. Mindezeknek lekötelezettjeik maradunk. Vajha tettel is bebizonyíthatnók egykoron hálánkat. Addig is, míg önbajainkkal vagyunk elfoglalva, jelentsük ki ünnepélyesen, miként tisztelvén minden nemzetet, rokonérmű nemzetek szabadságának leigázására segédkezet soha nem nyujtandunk.

De hálaérzelmeink közepette nem hagyhatjuk érintetlenül azon váratlan botrányt sem, mely a szász kormány részéről néhai dicső emlékezetű Teleki László polgár- és képviselőtársunk elfogatása, és az osztrák kormány részére lett kiszolgáltatása által követtetett el. Nem hallgathatjuk el e részben csodálkozásunk és fájdalomunk kijelentését.

Lehetlen méltánylással nem viseltetnünk az emigratio iránt, mely lelkes tevékenysége által a haza javát eszközteni törekszik.

Végre ne feledkezzünk meg a szabadsági harcban, a dicsőség vérmezején elesett vagy képtelenné vált derék honvédek özvegyeiről s árváiról. Ezekről kötelességünk lesz gondoskodni. (Helyes!)

Ezeknek előrebocsátása után, azon indítványt is, mely tétetett, hogy a törvénytelen bíróságok által hozott ítéletek nem csak törvényteleneknek, hanem érvényteleneknek sőt semmiseknek nyilvánítassanak, pártolom.

Most már végtére átmegegyek az indítvány második és harmadik részére.

Megvallom, hogy szívem majd megszakad, hogy azokkal, kikkel a reform terén oly sok éven át együtt küzdöttem, kiknek mint minisztereknek Nógrád vármegye részéről bizalmat és tiszteletet szavaztam, s kiket most is oly annyira tisztetek, hogy velök jelenleg egy véleményen nem lehetek. Fájdalmamat e részben nem titkolhatom, de kijelentem azt is, mikép azon indokoknál fogva, melyeket Tisza Kálmán és Váradi Gáb. képviselőtársaink előadtak, a felírást nem tartom lehetségesnek. Valamint az igen tisztelt indítványozó, ugy én is nemzetem multját és annak törvényeit tiszteltem.

telve, s lelkiismeretem által vezéreltetve kijelentem mi-
kép én Ferencz József osztrák császár ő felségéhez, ki-
nek tényleges fellépése ellen az 1848-diki országgyűlés
protestált — ki szavát adta, hogy az alkotmányt
visszaállítja, de szavát be nem váltotta, sőt a biro-
dalmi tanácsot felállítván, azt Magyarországra is ki
akarja terjeszteni, és mint mondatik, ennek kivitele
végett erőszakhoz is szándékozik nyulni — hozzá-
járulván mindezekhez az adónak requisitio útján
törvénytelen behajtása, mindezeknél fogva, hozzá a
felírást nem tartom lehetségesnek.

De van ezeken kívül még egy indok, mely ed-
dig fel nem hozatott, s ez a jus patronatus, a place-
tum regium, mely mindenkor a magyar királyok leg-
szébb jogai közé tartozott, s melyet Ferencz József
önkényt feladott, s a pápa uralmát, mely ellen a
nemzet magát századokon át megóvta, Magyaror-
szágra nézve elismerte, a melyet azonban mint világi
hatalmat, végkép megszüntetni Napoleon császárnak
alkalmasint sikerülend; de ki ama szép jogot magá-
tól könnyelműen eldobta, s kinek ennél fogva az
apostoli czim sem competál, ahhoz felírást nem intéz-
hetünk, s ugyan azért én a határozatra szavazok.
(Éljenzés.)

Ivánka Imre

beszéde.

Bátorság kell ahoz, hogy ily jeles szónoklat után,
mint b. Eötvös Józseffé, beszéljek, és még nagyobb
bátorság, hogy mint ujoncz a parlamenti küzdterén,
oly nagy férfiu remek művének taglalásába eresz-
kedjém, mint az általam mélyen tisztelt Deák Fe-
rencz képviselőtársunk a ház asztalára letett in-
ditványja.

Nem az ékes szólás erejével, nem az észlelke-
dés tulsuljával, mint a melyekkel ugy sem bírok —
idézhetek én hatást elő; de mind azt amit el fogok
mondani, lelkem tiszta meggyőződéséből meritem.

Mellözve, hogy az előttünk fekvő felíratii javas-
latban az önkény által eszközölt trónváltoztatás kér-

déséhez az indítványozó igen is gyöngéd kezekkel nyul;

Mellözve — hogy nem látom sehol kiemelve, miként századokon át, de különösen a közel múlt években — Magyarország anyagi érdekei az örökös tartományok érdekeinek mindig alárendeltettek — mit az újabb időben épült vasuti vonalak iránya, hitelünk mesterséges megsemmisítése és a külfölddel kötött kereskedelmi szerződések tartalma elegendőleg tanusítanak; mindezeket mellözve, nem hallgathatom el, hogy az indítványban hasztalan keresem a pontot, mely szabadságunk és függetlenségünk legsikereseb, mondhatni egyedüli tényezőjére — a hadügyre különös sulyt fektetne.

Meg van említve a törvénytelen adó kivétel és behajtása; meg van említve az, hogy a katonai állítás kérdése az országot illeti, de nincs megemlítve sehol, hogy a conscriptio ténylegesen életbe van léptetve; nincs megemlítve, hogy hazánkfiainak százazerekre menő száma — tudunk nélkül és akarattunk ellenére, kényszerítették más országokban a szabadság elnyomásának vak eszközéül szolgálni, miglen hazánk vidékei idegen seregek által megszállva, váraink — világos törvényeink ellenére — idegen katonák kezében vannak.

De mind ezek bővebb fejtegetését fentartom a részletes tárgyalásra, most csak a mélyen tisztelt indítványozó előadásának 2-dik és 3-dik részéhez kívánok szólni.

Ez országgyűlés a tényleges hatalom által bevallott célja az volna, hogy azon szerződést megújítsa, melynek kötése nélkül a magyar e világon senkit sem ismer el törvényes királyának.

Ha a magánéletben szerződést akarunk kötni, legelőször is — tisztában levén a tárgy iránt — az egyént nézzük meg, kivel szerződünk kellene; és miglen az egyik kézszorításában a legnagyobb garantiát leljük, addig a másik ellenében a legszorgosabb ovatossággal eljárva, még sem érezzük megnyugtatta magunkat.

Ferencz József osztrák császár Ő Felsege, azóta, hogy a hatalmat kezéhez vette, a magyar nemzet irányában mindig ellenséges indulatot tanusított.

E nemzet reményei — melyeket táplált, midőn először hallá az ifju fejedelem ajkairól a haza nyelvét — meghiusultak! —

Első fejedelmi tette 1848. decz. 2-dika után, a várt engesztelődés helyett — az volt, hogy új hadakat csődített minden oldalról ez országra, s midőn fegyvereinek a szerencse kedvezni látszott — alkotmányunkat eltörölte, s az ezer éven át szabad magyar nemzetet, egy — nem is létező — osztrák birodalmi nemzetiségbe akarta olvasztani.

De a szerencse nem állandó! — Az osztrák seregek csahamar érzették a magyar kard súlyát, — s az elbizakodott uralomnak meg kelle magát alázni természetes ellene előtt, csakhogy bitort hatalmát visszanyerhesse.

Magyarország meghajlott két császárság sulya alatt.

Most már, miután tapasztalhatta az osztrák császár — hogy a magyar nemzetet — némileg kedvező körülmények között lenyügözni önjerejéből nem képes, azt lehete várni, hogy az észszerűség parancsolta kibékülést kísérlendi meg; — de nem. Párolgó vérdombok, bitófák, börtönök s ártatlan gyermekektől, boldogtalan özvegyektől elkobzott jószágok jelölték utjait.

A nemzet meggyalázása, lealacsonyítása lett uralkodásának célja, s gúnytárggyá vált a magyar sajtó hazájában.

Évek multak, lelkisméretlen pazarlás emészte a nemzeti vagyont. — A hü honfiak tanácsa elhangzott mint a pusztában a szó. — Hallgatva türt a nép.

Három vesztett csata, — a szülék, a testvérek örültek kedveseik eleste mellett is, letörölte a fény mázt, s a büszke trón ígéretekre fakadt, ígéretekre, melyek nincsenek betöltve maiglan!

Ez a trónkövetelő! — Nézzük környezetét.

Az uralkodó család tagjai még mindig azon hiedelemben látsznak élni, hogy Isten az államokat csak azért alkotá, hogy néhány családot eltartsanak, és nem emelkedtek fel azon nézetre, hogy a nemzetek az uralkodó családokat, s azok örökösödési rendét ismételt rázkódások elkerülése végett, tartják tiszteltben.

Ezen család körül csoportosul egy aristocraticus

ultramontán phalánx, és a hadsereg főemberei, kiknek mily fogalmuk van az alkotmányosságról, tanúsítja a közel mult hetekben közzétett napiparancs. De az elésoroltak nem legveszedelmesebb elleneink. — Legveszedelmesebb elleneink a burocracia és a szabadelvűséget fitogtató, uralkodni vágyó ideologok, kik annyira elteltek az „Egységes Ausztria“ eszméjével, hogy Magyarországot — képzelte boldogságuk édenébe még, erőszakkal is be kívánják terejni.

Ily környezet közepette, megengedem, hogy az osztrák császár — midőn az oct. 20-iki diplomát kiadta, — azon hiedelemben lehetett, hogy ez engedményekkel a magyar nemzetet kielégítendi; hiszen volt és van magyar államférfiu, ki azt hitte és hiszi, hogy mi az 1847-el is beérjük; de most, miután a nemzet számtalanszor egyhangulag nyilatkozott hatóságai által, most, miután a hon legjobbjai személyesen világosították fel a császárt a nemzet kívánalmairól: tudják ott, hogy a magyar nemzetnek nem kell a kegyelmi adomány; hogy a magyar nemzet jogát követeli.

De mindezen nyilatkozatok daczára a tényleges hatalom konokul ragaszkodik az oct. 20-iki diploma alapjához, melynek lényege és következtetése nem egyéb mint az 1849-ki tavaszán kiadott „Reichsverfassung“ újabb verziója. — Ily hatalommal alkudozásokba ereszkedni, új szerződést kötni, — nem akarok! — Megvárom míg a nemzet törvényes jogainak teljes mértékbeni élvezetébe vissza helyezve léssen.

Az 1848-diki V. Ferdinánd királyunk által szentesített törvények életbeléptetését követelem!

Az 1848-diki törvényeknek mártyrjai vannak, az 1848-ki törvényeket ezer meg ezer férfi mellével fedezte — az 1848-ki törvényekért meghalni ma is dicsőség.

Intő szavakat, a haza szeretetére hivatkozó intő szavakat hallottam a bölcs férfi szájából. „Nehelyünk merészek! — Ugy vélem, egy nemzet mely törvényes jogát követeli — nem merészkedik. Egyébiránt azt tapasztaltam, hogy 100 ember a ki mer, nagyobb hatást gyakorol, mint 1000 a ki nem

mer. És azt is tudom: hogy abban erős a szeretet, kiben a gyűlölet érzelme legyőzhetetlen.

Hallottam felemlíteni a közvéleményt és annak döntő hatalmát; és azt, hogy nem mindig a leghangosabban nyilvánuló a valódi. — Igaz — a tömegekben elterjedt közvélemény ritkán ugyanaz mely válogatott zárt körökben nyilatkozik.

Ha határozatunkat a ház asztalára letettük nyugodt lélekkel várom be az időt, mely jöni fog, melynek jöni kell! Naponta szaporodik a vértanúk száma. Válponttra értünk, oly szent ügy, mint a mienk, vagy végdiadalt arat, vagy végenyészetet hoz. — Az, ki Bécsből kedvező, a nemzet becsületével meg egyeztethető megoldást remél, ám irjon fel; mely felírás nem más, mint folyamodás a nemzet jogai mellett (felkiáltás: nem az.); én azt nem reményelem. Tudjuk mi, kik a határozat mellett vagyunk, mily jellemű hatalommal állunk szemközt, de tudjuk azt is, hogy a nemzet jogait utódainknak szeplőtlen meghagyni kötelesség.

Tisza Kálmány barátom előadását egész terjelemben pártolom.

